

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

HERMANN HESSE

Peter Camenzind

HERMANN HESSE

Peter Camenzind

Hermann Hesse

Peter Camenzind

Copyright © 1904 by Hermann Hesse

© RAO Distribuție, 2017

Pentru versiunea în limba română

Ilustrația copertei

Henry Scott Tuke, *La pândă*

Wikimedia Commons

Traducere din limba germană

GRAAL SOFT

2017

ISBN 978-606-8516-94-3

Editura RAO Distribuție

Str. Bârgăului nr. 9-11, sector 1, București, România

www.raobooks.com

www.rao.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HESSE, HERMANN

Peter Camenzind / Hermann Hesse ; trad. de Graal Soft.

- București : RAO Distribuție, 2017

ISBN 978-606-8516-94-3

I. Graal Soft București (trad.)

821.112.2

1

La început a fost mitul. Așa cum Dumnezeu a inspirat sufletele indienilor, grecilor și germanilor în căutarea unor forme de expresie, așa inspiră în fiecare nouă zi sufletele gingașe ale tuturor copiilor.

Încă nu știam cum se cheamă lacul și munții și pâraiele patriei mele. Dar vedeam lacul mare, verde-albăstrui, cu suprafața sa netedă și presărată cu luminițe, întins în soare și, ca o coroană strânsă în jurul lui, munții care se înălțau brusc, iar pe cele mai înalte stânci ale lor zăpada albă și micile cascade, și la poalele lor covorașe frumoase cu pomi fructiferi, colibe și vaci de munte cenușii. Iar pentru că bietul meu suflet stătea atât de cuminte și în așteptare, spiritele lacului și ale munților își trecură pe el faptele lor frumoase și curajoase. Versanții și pereții neclintii vorbeau mândri și plini de admirație de vremurile ale căror odrasle erau și ale căror răni și

5

cicatrice le purtau. Vorbeau de timpuri când pământul se despică și se arcuia din trupu-i chinuit, înălțând spre cer, într-un proces anevoios al facerii, piscuri și creste. Munți din stâncă își croiau loc urlând și trosnind în sus, până când se opreau fără țintă, munți gemeni se luptau disperați în căutare de spațiu, până când unul câștiga și urca și-și arunca fratele spart într-o parte. Din acele vremuri încă se mai vedeau atârânănd aici și colo sus, printre crevase, vârfuri rupte, înghesuite într-o parte, stânci plesnite, iar la fiecare dezgheț, cascade de apă care măturau de pe munte bolovani uriași, îi spârgeau ca pe sticlă sau îi azvârleau cu forță, adânc, pe câte o pajiște moale.

Acești munți stâncoși spuneau mereu același lucru. Și nu era lucru ușor să-i înțelegi, când le vedeai versanții abrupti, îndoiti strat după strat, aplecați, răsuciți, fiecare plin de răni căscate.

– Am suferit îngrozitor, spuneau ei, și încă mai suferim.

Dar o spuneau mândri și severi și încăpățânați, ca niște bătrâni războinici invincibili.

Da, chiar așa, războinici. I-am văzut luptându-se cu apa și cu vijeliile, în nopțile furtunoase din apropierea primăverii, când föhnul neiertător urla pe lângă țestele lor și când pâraiele aprige le smulgeau noi bucați din trup. În astfel de nopți

stăteau sfidători, cu rădăcinile bine înfipte, sumbri, fără suflu și încrâncenați, întinzând spre furtună pereții despicați și coarnele, adunându-și toată puterea într-o grămadă sfidătoare. Iar la fiecare rană se auzea teribilul mormăit de furie și teamă, iar geamătul lor teribil părea frânt și furios și pătrundea în cele mai îndepărtate cotloane.

Și am văzut pajiști și versanți și crăpături înguste în stâncă acoperite cu ierburi, flori, ferigi și mușchi, căroro vorba veche din popor le dăduse nume stranii, profetice. Ele trăiau, copiii și nepoții ai munților, colorate și nevinovate în așezările lor. Le-am pipăit și le-am privit, le-am mirosit parfumul și le-am învățat numele. Dar imaginea copacilor m-a mișcat mai profund și mai grav. I-am văzut pe fiecare ducând o viață separată, căpătând formă, modelându-și coroana și aruncându-și umbrele stranii. Pustnici și războinici, mi se păreau înrudiți îndeaproape cu munții, căci fiecare dintre ei, mai ales cei creșcuți mai sus pe munte, ducea propria luptă cu vântul, cu vremea și cu piatra, ca să poată să crească și să se dezvolte. Fiecare avea povara sa de dus și trebuia să se agațe bine, așadar fiecare avea forma și rănile proprii.

Existau pini negri căroro vijeliile nu le permiteau crengi decât pe o singură parte și pini

ale căror trunchiuri se unduiau ca niște șerpi peste stânci proeminente, de parcă stânca și copacul s-ar fi susținut reciproc. Mă priveau ca niște bărbați războinici și îmi stârneau sfială și evlavie în inimă.

Femeile și bărbații noștri le semănau, erau aspri, severi și taciturni, cei mai buni dintre ei. De aceea am învățat să privesc oamenii la fel ca pe stânci sau pe copaci, să îi studiez în gând și să-i iubesc și să-i cinstesc la fel de mult ca pe liniștiții pini negri.

Nimikon, sătucul nostru, se află pe o suprafață triunghiulară și piezișă, înghesuită între două promontorii pe malul lacului. Un drum duce spre mănăstirea din apropiere, un al doilea în localitatea învecinată, aflată la patru ore și jumătate distanță, iar celelalte localități erau accesibile pe apă. Casele noastre sunt construite din lemn, în stil tradițional, și nu au o vârstă anume; niciodată nu sunt construite case noi, cele vechi sunt reparate în funcție de necesități, anul ăsta podeaua, în alt an acoperișul sau câte o jumătate de bârnă sau vreo scândură, care aparținuse pe vremuri unui perete de cameră și care acum, dacă nu mai e de folos așa și e prea bună ca să fie arsă în foc, e folosită pentru repararea grajdului sau a pătului pentru fân sau ca bârnă pentru ușă. La fel stau lucrurile și cu locuitorii

lor. Fiecare își joacă rolul cât de mult poate, pășește apoi șovăielnic în cercul celor nefolositori și se scufundă în cele din urmă în întuneric, fără ca în jurul lui să se facă prea multă agitație din pricina asta.

Cel care se întoarce după mulți ani petrecuți între străini la noi acasă constată că aici nu s-a schimbat nimic, doar câteva acoperișuri vechi au fost înnoite și unele mai noi s-au învechit; sigur că bătrânii de pe vremuri s-au dus și ei, dar sunt alți bătrâni acum, care locuiesc în aceleași colibe de pe vremuri, poartă aceleași nume, păzesc aceiași copii bruneți și nu se deosebesc nici la chip și nici la trup de cei decedați.

Comuna noastră ducea lipsă de sânge proaspăt și de viață din exterior. Locuitorii, un soi destul de rezistent, sunt înrudiți aproape toți strâns între ei și peste trei sferturi poartă numele de Camenzind. Numele ocupă paginile registrului bisericii și se află pe cruci sau pe case în culoare de ulei sau scrijelit grosolan pe căruța cărăușului, pe gălețile din grajd sau pe bărcile de pe lac. Și deasupra ușii tatălui meu scria cu litere pictate: „Această casă au construit-o Jost și Franziska Camenzind“, dar fraza nu se referea la tatăl meu, ci la strămoșul acestuia, străbunicul meu; iar când voi muri probabil fără să las vreun urmaș, știu sigur că un alt Camenzind va ocupa

căminul, dacă va mai fi în picioare până atunci și va avea un acoperiș funcțional.

Dar indiferent de aparenta monotonie, existau totuși în comunitatea noastră răi și buni, frunțași și oameni de rând, puternici și slabi și, pe lângă unii deștepți, și o mică și încântătoare colecție de nebuni, fără să mai vorbim de cretini. Era, ca peste tot, o replică în miniatură a lumii largi, și cum mari și mici, isteți sau nebuni erau îndeaproape înrudiți și încuscriți, se călcau adesea pe bătăture sub același acoperiș cu îngâmfare severă și nepăsare stupidă, iar viața noastră oferea suficient spațiu pentru profunzime și pentru comedia umanității.

Doar că peste toate plutea permanent vălul unei apăsări ascunse sau neștiute. A fi dependent de forțele naturii și de calicia unei existențe pline de muncă conferise în decursul timpului neamului nostru oricum îmbătrânit o înclinație spre profunzime, care nu se potrivea prea rău cu chipurile aspre și ascuțite, dar care altminteri nu dădea alte roade, cel puțin nu unele îmbucurătoare. Tocmai de aceea eram bucuroși de cei câțiva nebuni, care erau încă destul de liniștiți și de serioși, dar tot mai ofereau ocazia de amuzament sau ironii. Când unul dintre ei intra în gura lumii, ca urmare a unei noi farse, pe chipurile fiilor Nimikonului se răspândeau fulgere

de încântare, iar la pofta de farse se adăuga, precum un condiment fariseic rafinat, satisfacția propriei superiorități, care tropăia plină de încântarea de a fi în siguranță în fața unor asemenea erori sau abateri. Printre cei mulți, situați în mijloc între cei drepți și cei păcătoși, care ar fi savurat cu plăcere lucrurile plăcute ale ambelor categorii, se afla și tatăl meu. Nu exista farsă care să nu-l umple de o binecuvântată neliniște și el oscila apoi, într-un du-te-vino, între admirația pentru inițiator și conștiința satisfăcută a propriei imaculări.

În categoria nebunilor intra și unchiul Konrad, fără ca pentru asta să fi cedat o parte din rațiune tatălui meu sau altor eroi. Era mai degrabă un tip isteț, mânat de un spirit neliniștit de inventator, pentru care ceilalți ar fi putut foarte bine să-l invidieze. Dar, evident, nimic nu-i ieșea. Desigur, era un avantaj faptul că nu se lăsa niciodată deprimat și nici nu-și permitea să devin inactiv și profund, ci începea mereu ceva nou, având întotdeauna un straniu și vesel sentiment al tragicomicului propriilor întreprinderi, însă calitatea asta era văzută de ceilalți ca o ciudățenie ridicolă cu ajutorul căreia puteau să-l încadreze printre fraierii neplătiți ai comunei. Relația tatei cu el era un permanent du-te-vino

de admirație și dispreț. Fiecare nou proiect al cumnatului său îi stârnea o curiozitate și un entuziasm teribil, pe care se străduia zadarnic să le ascundă cu ajutorul întrebărilor și aluziilor sale ironice. Iar când unchiul se credea sigur de succes și începea să facă pe importantul, se lăsa mereu cucerit și i se alătura genialului într-o fraternitate speculativă, până când intervenea inevitabilul eșec, iar unchiul ridica din umeri, în timp ce tata, furios, revărsa asupra sa ironii și insulte, fără să-l mai învrednicească luni de zile cu vreo privire.

Lui Konrad îi datorează satul prima privire aruncată asupra unei bărci cu pânze, iar bărcuța tatălui meu îi servi drept experiment. Velatura și sforile fură executate impecabil de unchiul meu după xilogravuri din calendare, iar faptul că ambarcațiunea noastră era prea îngustă pentru o barcă cu pânze, până la urmă, nu era vina lui Konrad. Tata însoțise pregătirile care se întinseseră peste săptămâni întregi cu o stare de tensiune, speranță și teamă care-l transformaseră în argint viu, chiar dacă satul nu discuta cine știe ce despre noua idee a lui Konrad Camenzind. Fu o zi memorabilă pentru noi cea în care barca urma să fie lansată prima dată la apă, într-o dimineață târzie, vântoasă. Tata, anticipând timid catastrofa, se ținu departe și, spre marea mea

tristețe, îmi interzisese și mie să particip. Fiul brutarului Füllli îl însoți singur pe artistul vellelor. Dar tot satul se afla în piața noastră cu pietriș și în grădiniță și asista la nemaivăzutul spectacol. Pe lac în jos bătea un vânt vesel de la răsărit. La început, brutarul trebui să vâslească, până când barca ajunsese în briză și vecele i se umflară, făcând-o să țâșnească mândră din loc.

Ne-am uitat muți de admirație cum barca dispărea după următorul promontoriu și ne-am pregătit sufletește să-l întâmpinăm pe unchiu-meu la întoarcere ca pe un învingător și să ne rușinăm pentru gândurile noastre ironice. Dar când se făcu noapte, barca se întoarse fără vele, iar marinarii erau mai mult morți decât vii. Fiul brutarului tuși și remarcă:

– Ați pierdut o distracție pe cinste, duminică ar fi putut fi organizate foarte ușor două parastase.

Tata trebui să înlocuiască două scânduri în barca lui și de atunci nu se mai reflectase nicio velă în undele albastre.

Iar lui Konrad i se striga de atunci multă vreme de fiecare dată când se grăbea: „Să ai vânt în vele, Konrad!“

Tata își înghiți supărarea și multă vreme, de fiecare dată când își întâlnea cumnatul, întorcea privirea și scuipa în arc mare, ca semn al unui

dispreț de nerostit. Asta dură până când, într-o bună zi, Konrad veni cu proiectul unui cuptor rezistent la foc, care îi aduse inventatorului infinită batjocură și pe tata îl lăsa fără patru taleri în buzunar. Și vai de cel care îndrăzne să-i amintească de povestea cu cei patru taleri. O dată, mult mai târziu, când în casă era nevoie de bani, mama zisese așa, în treacăt, că ar fi fost bine acum dacă ar fi avut banii iroșiți atunci. Tata se înroșise la față și pe gât, dar se abținuse și zisese doar:

– Mai bine îi beam într-o singură duminică!

La sfârșitul fiecărei ierni venea föhnul cu vibrația lui profundă, care-l făcea pe omul din Alpi să tremure de groază, dar după care tânjea când se afla printre străini.

Când stătea să apară föhnul, bărbații și femeile, munții, sălbăticiunile și animalele domestice îi simțeau apropierea cu ore înainte. Venirea sa, care este anticipată mereu de vânturi reci, anunță o vibrație caldă, profundă. Lacul albastru-verzui devine în câteva clipe negru ca cerneala și se dichisește brusc cu coame albe de spumă. Și apoi curând, apa, care era calmă și tăcută, se izbește violent și îndârjit de mal. Pe vârfurile care de obicei stau gânditoare la distanță poți să numeri de-acum stâncile, iar din sate, care altminteri erau doar niște pete maronii în depărtare, se disting acum acoperișuri, cercevele și ferestre.

Totul se strânge laolaltă, munții, pajiști și case, ca o cireadă înspăimântată. Iar apoi începe vuietul, tremurul pământului. Valurile agitate ale lacurilor sunt mânate în toate părțile ca un abur prin aer și în tot acest timp, mai ales noapțile, se aude lupta disperată a furtunii cu munții.

La scurt timp după aceea se vorbește de păraie ieșite din matcă, de case distruse și de bărci stricate, de tați sau frați dați dispăruți prin sate.

În copilărie mă temeam de föhn, ba chiar îl uram. Dar odată ce se dezlănțui în mine sălbăticia băiețească, l-am îndrăgit, pe el, cel revoltat, cel veșnic tânăr, pe luptătorul vajnic și aducătorul primăverii. Era atât de minunat, de plin de viață, de entuziasm și de speranță cum se arunca în lupta sa sălbatică, furtunos, vesel și gemând, cum gonea urlând prin văi, cum mânca zăpada de pe munți și îndoia bătrânii pini negri cu mâini aspre și îi făcea să ofteze. Mai târziu, iubirea mea se adânci și întâmpina föhnul de-acum în dulcele, frumosul, preabogatul sud, din care izvorăsc mereu fluvii de pasiune, căldură și splendoare pentru a se sparge de munți și a sângera apoi obosite în nordul neted și răcoros. Nu există nimic mai straniu și mai delicios ca dulcea fierbințeală a föhnului, care în perioada sa îi copleșește pe oamenii munților, mai ales pe femei, le fură somnul și le dezmiardă toate

simțurile, răscolindu-le. Acesta e Sudul, care se aruncă mereu furtunos și dogorind la pieptul Nordului mai sărac și mai uscat și anunță sate-
lor ninse din Alpi că de-acum pe malurile lacu-
rilor stacojii ale Italiei înfloreau din nou primule,
narcise, ramuri de magnolie.

Iar apoi, după ce föhnul dispare și ultimele
avalanșe murdare s-au topit, vine partea cea mai
frumoasă. Atunci se trezesc la viață, în munți, pe
toate părțile, pajiștile pline de flori galbene, iar
crestele înzăpezite și ghețarii rămân curați și fe-
riciți sus la înălțimi, iar lacul devine din nou al-
bastru și cald și reflectă din nou soarele și norii.

Toate acestea pot umple de bine, de rău o
copilărie, ba chiar, la nevoie, și o viață întreagă.
Căci totul aici vorbește în permanență și cu for-
ță cuvântul Domnului, așa cum oamenii nu ar
putea niciodată. Cine l-a auzit așa în copilărie,
acestuia îi răsună apoi în minte o viață întreagă,
dulce, puternic, teribil și nu scapă niciodată din
mrejele lui. Cei care sunt acasă în munții aceia
pot studia ani întregi filosofie sau științele natu-
rii și să se dezică complet de bunul Dumnezeu –
dar când simt sau aud din nou föhnul, le
tremură inima în piept așa cum se frânge lem-
nul putred, cu gândul la Domnul și la moarte.

Casa tatălui meu se învecina cu o grădină
micuță, îngărdită. Acolo rodeau o salată aspră,

morcovi și varză, iar mama lăsase loc și pentru
un micuț și înduioșător strat de flori, în care
creșteau destul de amărâte și fără speranță două
tufe de trandafiri, o tufă cu dalii și câteva *Reseda
odorata*. Lângă grădină se mai afla o piață mică,
cu pietriș, care ducea până la lac. Acolo se aflau
două butoaie găurite, câteva scânduri și niște
pari și jos, la apă, se găsea legată bărcuța noas-
tră, cârpită și dată cu smoală o dată la câțiva
ani. Zile în care se întâmpla asta mi-au rămas
adânc întipărite în memorie. Erau zile calde de
început de vară, deasupra grădinii se zbenguiau
fluturi galbeni, lacul era neted ca uleiul, albas-
tru și calm, sclipind încet, crestele munților erau
învăluite în ceață și în mica piață cu pietriș miro-
sea năprasnic a smoală și a vopsea de ulei. După
aceea, bărcuța mirosea toată vara a smoală.
Mulți ani mai târziu, de fiecare dată când sim-
țeam în nas la mare mirosul straniu de apă com-
binat cu cel de smoală, îmi apărea dinaintea
ochilor bărcuța noastră și-l vedeam pe tata cu
mâncile suflecate manevrând pensula, vedeam
norișorii albastrii din pipa sa urcând în liniștea
aerului de vară și fluturii de un galben aprins în
zborul lor nesigur. În astfel de zile, tatăl meu era
neobișnuit de binedispus, fluiera triluri, lucru la
care se pricepea deosebit de bine, și mai cânta și
câte un iodler scurt, dar doar cu jumătate de